

а також постійно здійснюють охорону і захист прав та свобод дітей. Все більше країн в усіх регіонах світу створюють такі інститути з метою підтримки виконання своїх зобов'язань в сфері захисту дітей [6, с. 112].

Отже, перший омбудсман з прав дитини був призначений у Норвегії в 1981 році документом «Акт про Омбудсмена у справах дітей Норвегії». Міжнародний досвід здійснення незалежного контролю за реалізацією прав дітей свідчить, що інститут омбудсмена є найбільш ефективним його механізмом, основним змістом діяльності якого із часу появи цієї інституції в міжнародній практиці є захист прав дітей у всіх його виявах. Отже, омбудсмен у справах дітей – орган, утворений для захисту прав та інтересів дитини.

1. Банах С.В. Функції омбудсманів у сучасному світі: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2014. 236 с.

2. Дакал А. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної політики щодо захисту прав дітей: роль інституту омбудсмана у справах дітей. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2012. Вип. 4. С. 211-219.

3. Закоморна К.О. Інститут омбудсмана як засіб забезпечення прав і свобод людини та громадянина (порівняльно-правовий аналіз): автореферат дис... канд. юрид. наук. Харків, 2000. 20 с.

4. Марцеляк О.В. Конституційно-правовий статус інституту омбудсмана: світовий досвід та українська модель: автореф. дис. док. юрид. наук. 12.00.02. Одеса, 2004. 36 с.

5. Рудік О., Лазарева Л. Інститут спеціалізованого і місцевого омбудсмена як механізм захисту прав людини: зарубіжний досвід. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03\(10\)/11romlzd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03(10)/11romlzd.pdf).

6. Фоменко М. В. Щодо запровадження інституту омбудсмана з прав дитини в Україні. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Право»*. 2016. Вип. 17. С. 186-191.

Бідняк Софія Станіславівна

студентка юридичного факультету

Науковий керівник –

Наливайко Л.Р.,

д.ю.н., проф., Засл. юрист України,

проф. каф. загальноправових дисциплін

*(Дніпропетровський державний
університ внутрішніх справ)*

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГЕНДЕРНИХ ПРИНЦИПІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Завдяки новим інформаційним технологіям світ радикально змінюється, стає взаємопов'язаним і взаємозалежним; формується глобальне людське співтовариство, здатне вирішувати багато глобальних проблем. З іншою боку,

проходження курсом неоліберального глобалізму загострює нерівність умов життя на планеті. Центральна проблема глобалізованої економіки полягає в надзвичайно нерівномірний розподіл її благ. Крім нерівності доходів, це проявляється у нерівності можливостей працевлаштування, доступу до послуг охорони здоров'я та освіти, а також до участі в управлінні і соціальному житті. Глобалізація як комплексне політичне, соціально-економічне та соціокультурне явище видозмінює існуючі форми гендерної нерівності. Одним з основних об'єктів економічного підпорядкування транснаціональним монополіям стають жінки, які виходять на ринок робочої сили з більш економічно вигідними умовами праці.

У контексті дослідження доцільно розглянути поняття глобалізації. Складність феномену та масштаби його проявів обумовлюють полеміку з приводу визначення поняття. Як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники констатують факти зближення правових систем, які раніше здавалися такими, що не можуть бути поєднаними, як «вода та масло». Між тим, як справедливо зауважує С. Алексеєв, зближення – лише зовнішній прояв більш глибоких процесів, які перетворюють світ права [1, с.225]. О. Білоус зазначає, що глобалізація – це процес прискорення та вдосконалення різноманітних міжнародних потоків товарів та інформації в загальному контексті соціального розвитку [2, с. 24]. До того ж, глобалізація – явище у своїй основі об'єктивне, яке носить системний характер, тобто охоплює усі сфери життя суспільства. Разом із тим, велику роль у цьому процесі грають її учасники суб'єкти, найбільш важливими серед яких є держави [8, с. 431].

У міжнародному праві існує також тенденція врегулювання реалізації прав людини в різних сферах (право на здоров'я, на працю, освіту і т. д.), враховуючи гендерні особливості та різність потреб чоловіків та жінок. Але принцип гендерної рівності залишається базисом визнання та реалізації в контексті антидискримінаційного аспекту [5, с. 95].

Для дослідження впливу глобалізаційних процесів на гендерну рівність необхідно провести гендерний аналіз щодо визначення детермінанту гендерної рівності як фундаментальної категорії. І. Грицай наголошує, що жінки та чоловіки мають користуватися однаковим суспільним статусом, мати однакові умови для реалізації всіх прав людини, однакові можливості робити внесок у політичний, економічний, соціальний розвиток держави, а також рівною мірою користуватися результатами розвитку [3, с. 25]. У цьому випадку йдеться про справедливість, наприклад певний внесок жінок і чоловіків у суспільний розвиток та отримання тих чи інших дивідендів чи будь-чого іншого натомість.

Забезпечення гендерної рівності, тобто, рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків є складовим елементом поняття прав людини. Тому питання гендерної рівності також розглядається у контексті забезпечення прав людини [6, с. 5]. Загалом, гендерну рівність можна розглядати як рівність правового статусу жінок і чоловіків (рівність прав, свобод та обов'язків) та ство-

рення умов для реалізації здібностей і можливостей кожної особи у всіх сферах приватного, суспільного та державного життя.

Слід наголосити, що сьогодні спостерігається глобалізація усіх сфер життя, що має наслідком трансформацію суспільної свідомості і, відповідно, питання забезпечення гендерного паритету набуває нового значення. Однак, глобальні інтеграційні зміни мають наслідком як позитивні так і негативні аспекти.

Безперечно, найбільших позитивних результатів у питанні гендерної рівності досягли європейські країни, які комплексними діями громадянського суспільства і держави забезпечили: досягнення рівної економічної незалежності жінок і чоловіків (скорочення в різності оплати праці, розвиток жіночого підприємництва, соціальний захист); запровадження заходів, які сприяють гармонійному поєднанню трудової, особистісної та сімейної сфер життя (мобільність робочих контрактів, збільшення кількості послуг з догляду за дітьми та престарілими); залучення чоловіків та жінок до рівної участі в процесі прийняття рішень (політична активність, в економічній та бізнесі, науці та сучасних технологіях); викоринення насилля; ліквідація гендерних стереотипів в усіх сферах суспільної взаємодії (в освіті, ринку праці, ЗМІ) тощо [4, с. 270]. Завдяки глобалізаційним процесам, Україна інтегрує європейський досвід у національну правову систему, але статистичні дані свідчать про необхідність запровадження більш ефективних механізмів практичної реалізації принципів гендерної рівності у політичній, економічній та інших сферах суспільного життя.

Як було зазначено раніше, глобалізація має не лише позитивний, а й негативний вплив на суспільні відносини. До негативних наслідків глобалізації можна віднести наступні: нерівномірний розподіл зростання світового доходу між різними країнами, в якому значну перевагу мають високорозвинені країни; економічна, фінансова та політична експансія розвинених країн; зростання безробіття некваліфікованого персоналу; деіндустріалізація економіки; свобода переміщення робочої сили [7, с. 12]. Усі ці фактори впливають на реалізацію принципу гендерного паритету, оскільки можуть гальмувати розвиток зазначеного інституту. Наприклад, питання розподілу переваг є одним із найважливіших у процесі глобалізації, однак через несправедливий розподіл благ від глобалізації, може виникнути загроза конфліктів на регіональному, національному та інтернаціональному рівнях. Зокрема варто очікувати появи серйозних соціальних проблем, що пов'язані із втратою роботи, необхідністю пошуку нового робочого місця, перекваліфікацією, і у цьому аспекті жінкам складніше через наявність гендерних стереотипів в українському суспільстві. До того ж, глобалізація пов'язана з помітним збільшенням розриву в рівнях заробітної плати кваліфікованих працівників, а також з ростом безробіття серед останніх. Проте слід відмітити, що підвищується попит на кваліфіковані кадри в ряді країн, галузей, підприємств, однак зазначений попит часто є орієнтованим на певну стать, так звані «чоловічі» та «жіночі» профе-

сії. Іншою проблемою є вільне переміщення робочої сили. Усі ці тенденції негативно впливають на розвиток гендерних принципів у нашій державі, а також на реальне їх забезпечення.

Отже, глобалізація сприяє інтернаціоналізації та активізації впливу гендерної складової на розвиток суспільних відносин. У цілому, в процесі глобалізації особистісна автономія жінок, їх соціальна мобільність і можливість впливати на гендерні обмеження і патріархальні контроль з боку чоловіків зросли. Підвищується активізація участі жінок в усіх сферах суспільного життя. У розвинених демократіях світу, розвиток яких здійснювався через вплив принципу гендерної рівності та постійною діяльністю гендерного руху, стався прорив жінок в політику, яка під їх впливом змінює свій зміст в бік більшої соціальності, гуманності і стійкості розвитку.

1. Алексеев С. С. Право на пороге нового тысячелетия: Некоторые тенденции мирового правового развития - надежда и драма современной эпохи / Алексеев С. С. М. : Проспект, 2000. 256 с.

2. Білорус О.Г., Власов В.І., П'ятаченко Г.О. Глобальна конвергенція ринків та реекспортні геофінанси світового АПК. *Фінанси України*. 2016. № 8. С. 24–37.

3. Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. К.: «Хай-Тек Прес», 2018. 560 с.

4. Гришак С. Стандарти гендерної рівності Ради Європи як нормативно-правове підґрунтя розвитку гендерної освіти в пострадянських країнах. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3-4 (18-19). С. 269-284.

5. Зайцева М.В. Концепції впливу глобалізації на міжнародні відносини. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2015. № 9. С. 94-98.

6. Марценюк Т. Інтеграція гендерної складової в аналітичні матеріали. – К.: МФ «Відродження», 2019. 28 с.

7. Стоян О.Ю. Глобалізація як кульмінаційний етап формування нової світової політики, що передбачає міжнародну економічну безпеку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 10. С. 9-14.

8. Хаустова М. Г. Феномен глобалізації та плюралізм її інтерпретації. *Форум права*. 2013. № 4. С. 430-440.